

Botezul ca refacere a chipului lui Hristos în om

Duhul Se uneste cu omul in apa Botezului nu numai pentru ca apa e principiul fundamental al vietii in planul creatiei, ci si pentru ca ea este mijlocul universal de spalare, adica de scoatere la iveala a chipului adevarat al existentelor definite, din care fiecare isi are frumusetea sa proprie. Pacatul slabeste caracterul nostru de persoana, in ceea ce ea are distinct, apropiindu-ne de animalitatea inexpressiva inumana si impersonala, sau nelibera, supusa miscarilor automate ale acelorasi pasiuni. Pacatul slabeste unitatea dintre puterile constitutive ale omului si chiar puterea fiintei lui. Fiinta lui devine neunitara si neputincioasa pentru eforturile spre ceea ce e bun. Ea e mai mult tarata spre cele rele, cand de o pasiune, cand de alta, apropiindu-l de nimic. Trupul acestui om implineste toate functiile biologice, dar omul insusi este aproape absent din sine, "traieste fara recunoasterea sa si fara constiinta". Omul decade intr-un "individ biologic". Neavand raza de la Dumnezeu, raza spre Dumnezeu, omul devine "intuneric", ca unul ce "nu e nimic". El traieste o existenta nesubstantiala, inconsistenta, aproape ca o parere de existenta, o "viata moarta". Cabasila vorbeste de "morti fara moarte". Intrucat slabirea chipului dumnezeiesc in om sau a relatiei omului cu Dumnezeu coincide cu slabirea fiintei lui, nu e o deosebire intre efectul de viata datator al apei Botezului si functia ei de spalare sau de restituire a chipului. Prin insasi restabilirea chipului dumnezeiesc in om, acesta recapata viata dumnezeiasca cea fara de moarte.

Deci consistenta omului sta in chipul dumnezeiesc ce se mentine in el prin iradierea modelului divin si prin efortul omului de a se mentine in comuniune cu Dumnezeu. Pierzand prin pacat chipul dumnezeiesc, sau slabindu-l, omul se coboara spre inconsistenta si spre o stare fara chip. Devenind un haos neunitar si impersonal, nu mai raspunde cu toata seriozitatea si fiinta sa la chemarea prin care e agrait pe nume. Pentru el numele nu mai are un sens de adancime, nu inseamna obligatia de a raspunde, obligatia raspunderii in fata supremului for al lui Dumnezeu, il distinge numai la suprafata.

Numele nu mai e pentru el constiinta distincta de sine si de raspunderea proprie ce-i incumba ca atare. Numai cand aude prin chemarea lui pe nume glasul lui Dumnezeu, omul raspunde cu adevarat, numai atunci isi ia numele in serios. Numai atunci numele ii este un principiu distinctiv formator, numai atunci el este in adancime o forta de personalizare.

In aceasta relatie cu Dumnezeu, de chemare si raspuns, intra omul deplin prin Botez. De aceea prin Botez i se da omului si numele, care exprima relatia in care el e pus cu Dumnezeu si pe care trebuie sa si-o cinstiasca si sa si-o implineasca. El e botezat pe nume, nu ca o fiinta generala: "Boteaza-se robul lui Dumnezeu (N)", Propriu-zis, intrucat Hristos il ridica pe om prin Botez la o viata noua, El insusi il aduce la aceasta viata superioara, responsabila, chemandu-l pe nume cu puterea Lui absolut obligatorie, intemeind cu cel botezat o relatie personala, o viata de raspundere eterna la chemarea Sa. Prin aceasta omul e scos din masa indistincta umana, din anonimul general, ca o persoana cu raspunderi proprii, intemeiate pe raspunderea eterna in fata lui Dumnezeu. El e nascut la aceasta viata noua cu voia lui Hristos, dar si cu voia lui proprie, prin raspunsul sau la chemarea pe nume, cum nu se intampla la nasterea lui dupa trup. Omul isi primeste la Botez numele sau, care il face constient de responsabilitatea sa personala. Acest nume ii da forma lui personala adanca, care e chipul lui Hristos in el.

Animalul nu e persoana, pentru ca nu e chipul lui Dumnezeu. Prin calitatea aceasta de persoana sau de chip al lui Dumnezeu raspunde el lui Dumnezeu si se dezvolta si se mentine in relatia responsabila cu Dumnezeu. De aceea forma aceasta personala unica a fiecarui om se imprima tot mai mult in el, si in ea se imprima insasi forma lui Hristos. Iar aceasta se face prin exercitiul responsabilitatii lui la chemarea lui Hristos, raspunzand tot mai mult in mod afirmativ la ceea ce ii cere Hristos.

Dar inca la Botez omul a primit, in forma lui de persoana, forma lui Hristos, pentru ca a intrat in relatie cu El. Cel botezat isi va aduce mereu aminte de aceasta legatura intre sine si Hristos, intre chipul lui personal si chipul lui Hristos imprimat in el in sensul acesta el s-a si imbracat in Hristos inca de la Botez. Hristos i-a dat infatisarea Sa si omul trebuie s-o faca pe aceasta tot mai clara, silindu-se sa vietuiasca tot mai mult dupa modelul lui Hristos.

Nicolae Cabasila spune: "Cat despre cuvintele "nastere din nou" si "creare din nou", ele arata ca cei care prin mijlocirea Botezului au fost nascuti si adusi la o viata noua, au avut aceasta viata noua inainte, intocmai ca si marmura unei statui stricate pe care mesterul o ciopleste din nou, ca sa-i dea frumusetea de la inceput. Dar si in ce priveste roada spalarii prin Botez, ea da omului o forma si o

infatisare noua, si anume pune pe sufletul acestuia o pecete, un chip in care e stravezie moartea si invierea lui Hristos... Aurul, argintul si arama, cata vreme se inmoaie sub puterea focului, ne lasa sa vedem materia simpla. De aceea i se si da fiecareia in general numele de aur, de argint sau de arama. Dar de indata ce aceste materii isi primesc o forma sub bataile ciocanului, nu mai sunt o materie simpla, ci au luat o forma -asa cum se asaza haina pe trup - din clipa aceea se iverse un nume nou, special: acum avem o statuie sau un inel, iar aceste nume nu mai arata si materia, ci numai chipul sau forma. Poate chiar din aceasta cauza, fericita zi a Botezului este socotita de crestini ca "zi a numelui", deoarece tocmai in aceasta zi suntem nascuti din nou si pecetluiti pentru o vietuire noua, iar sufletul nostru, care pana atunci n-avea nici o forma si nici o randuiala, isi ia forma si continutul sau. in ziua aceea noi suntem cunoscuti ai Lui. Caci in ziua aceea auzim pentru prima oara ca ni se spune pe nume, ca si cand in ziua aceea intr-adevar am fi fost cunoscuti pentru prima oara."

Chipul lui Hristos e o adevarata haina luminoasa, este Hristos insusi. "Cati in Hristos v-ati botezat, in Hristos v-ati si imbracat" (Gal. 3, 26). Haina aceasta nu ramane numai la suprafata ca hainele obisnuite, ci se imprima in fiinta noastra intreaga. Ea e Hristos insusi, dar in acelasi timp e o relatie speciala, personala, unica, a fiecaruia, cu Hristos. De aceea omul primeste un nume propriu si stie ca atunci cand e chemat pe acest nume, e vizat el insusi in intregime si trebuie sa raspunda cu toata fiinta lui. Haina aceasta nu trebuie intinata. Caci prin aceasta intinam chipul lui Hristos si chipul nostru personal, care se acopera prin aceasta din nou. Haina Botezului il reprezinta pe Hristos, dar si pe noi insine deveniti dupa chipul lui Hristos intr-un mod personal, pentru ca in toate manifestarile noastre Se arata nu numai Hristos cel imprimat in noi, ci si noi insine deveniti dupa chipul Lui intr-un mod personal.

Am mentionat ca chipul lui Hristos si chipul nostru imprimat de chipul lui Hristos devine tot mai clar prin raspunsul nostru la apelul lui Hristos de a-L imita in faptele Lui. Dar apelul acesta il face Hristos prin propovaduirea apostolilor si a slujitorilor Bisericii, care infatiseaza modelul lui Hristos in fata noastra (Gal. 3, 1). De aceea spune Sfantul Apostol Pavel: "Fiii mei, pentru care din nou incerc durerile facerii, pana cand Hristos va prinde chip in sufletele voastre!" (Gal. 4, 19). Iar Hristos va prinde chip in ei, dandu-le in acelasi timp si chipul personal al vietii lor de raspundere proprie, intrucat "nu mai slujesc firii" ca unui "ce nu cunosc pe Dumnezeu", caci il cunosc pe Dumnezeu, "mai bine zis sunt cunoscuti de Dumnezeu" (Gal. 4, 8-9), adica sunt chemati de El pe nume, incepand de la Botez, in tot cursul vietii lor.

Desigur, apelul lui Hristos adresat crestinului incepand de la Botez ajunge prin propovaduirea apostolilor si a slujitorilor Bisericii pana in constiinta lui, indemnan-du-l sa raspunda in fiecare imprejurare cererii lui Hristos. Acest apel i se adreseaza si prin semenii sai care au nevoie de ajutorul Lui spiritual si material in fiecare clipa. Prin toate imprejurarile ni Se adreseaza Hristos si prin toate aceste adresari si raspunsuri pozitive chipul lui Hristos, si chipul nostru personal imprimat de chipul lui Hristos, devine tot mai clar. Chipul personal al omului e atat de dependent si de imprimat de chipul lui Hristos, sau raspunsul la apelul lui Hristos creste atat de mult din puterea apelului lui Hristos, incat cel botezat, daca ramane in aceasta stare si o dezvolta, poate spune cu Sfantul Pavel: "M-am rastignit impreuna cu Hristos si acum nu mai traiesc eu, ci Hristos traieste in mine" (Gal. 3, 20). Omul a renuntat de a mai trai pentru sine, cum si Hristos a renuntat de a mai trai o viata care sa nu fie inchinata lui Dumnezeu si fiecarui om care crede in El. Despre imprimarea tot mai clara a chipului lui Hristos in cei botezati, despre iesirea la iveala prin aceasta a fetei lor personale adevarate din generalitatea nedeplin definita, sau din dezordinea pornirilor inferioare ale ei, tot Sfantul Apostol Pavel spune: "Iar noi toti cu fata descoperita, oglindind acelasi chip, ne preschimbam forma din slava in slava, ca de la Duhul Domnului" (2 Cor. 3, 18). Oglindind tot mai mult chipul lui Hristos si prin aceasta facand tot mai distinct chipul nostru personal, devenim tot mai luminosi, pentru ca chipul personal este chipul libertatii, al constiintei si al raspunderii si in acestea se rasfrange slava chipului personal al lui Hristos, sau in acestea se vad trasaturile accentuate ale traiirii pentru Dumnezeu si pentru tot binele voit de Dumnezeu, ca sa fie realizat de noi pe seama altora.

Botezul a insemnat astfel "innoirea" noastra, iesirea din repetitia monotona. Dar aceasta innoire nu este numai un dat fix, ci e viata intr-o noutate continua si intr-o bucurie neincetata de noutatea ei intr-o alta si alta forma de manifestare a bunatatii si a iubirii noastre. Caci persoana e

mereu noua prin libertatea ei responsabila, prin iubirea interminabila a ei, mereu inventiva in a face ceva nou pentru Dumnezeu si pentru semenii, spre deosebire de omul vechi care ramane mereu in aceasta stare de vechime, aservit monotonei acelorasi pasiuni, aceluiași egoism, care nu are de spus si aratat nimic nou celorlalti. "V-ati dezbracat de omul cel vechi, dimpreuna cu faptele lui, si v-ati imbracat in cel nou, care se innoieste spre deplina cunostinta, dupa chipul Celui ce l-a zidit" (Col. 3, 9-10). Omul nou inainteaza spre plenitudinea cunostintei lui Dumnezeu, a semenilor sai si a sa proprie, prin iubirea fata de Dumnezeu si fata de semenii, spre plenitudinea la care Se afla Hristos.

Dand fetei umane un caracter accentuat personal si responsabil si constiinta din ce in ce mai adanca a sensului etern al vietii personale si al persistentei ei, ca si al sensului etern al intregii realitati in Dumnezeu, care lipseste celui ce socoteste ca totul se incheie prin moarte, ca toata semnificatia vietii umane se reduce la satisfacerea unor trebuinte trupești, in fond mereu aceleasi, -Botezul e numit de Parinti "luminare". Omul se lumineaza prin Botez, patrundand in el lumina Cuvantului lui Dumnezeu, Care fiind etern, a dat, prin intrupare, eternitate naturii umane asumate si inviate de El si tuturor celor ce-L primesc pe El prin Botez.

Cei ce se nasc din Botez primesc chipul lui Hristos, putand dezvolta caracterul personal al vietii lor prin raspundere, prin privirea la Hristos si prin imitarea Lui. Dar omul nu este primit de Hristos la Botez in aceasta relatie personala, fara ca sa-si arate si el, dupa o anumita pregatire, dorinta de ea, fara sa-si ia prin aceasta obligatia cuprinzatoare de raspunderi in toata viata fata de apelul lui Hristos, de a folosi puterea ce i se da prin Botez, sau unirea cu El, pentru a vietui conform cu voia si cu pilda Lui. Viata la nivelul de raspundere personala incepe chiar din momentul Botezului. Dumnezeu il ia pe om de la inceput in serios. il vrea persoana responsabila.

Omul trebuie sa arate ca vrea sa duca o asemenea viata, inainte de a primi puterea pentru ea prin Botez. Astfel se incheie o "invoire" intre Dumnezeu si om, spune Sfantul Grigorie de Nazianz. "Daca trebuie sa spunem pe scurt, puterea Botezului trebuie inteleasa ca o invoire cu Dumnezeu pentru o a doua viata si pentru o vietuire mai curata". E o obligatie care nu trebuie calcata. "Sa nu ne dovedim ca am mintit, luandu-ne obligatia aceasta. Caci daca invoielile intre oameni sunt intarite de Dumnezeu, Care e luat ca garant, cat de mare nu va fi pericolul de vom calca obligatiile pe care le-am luat fata de Dumnezeu insusi!"

"Daca dupa Botez te va ispiti dusmanul luminii si ispititorul (caci te ispiteste; chiar si pe Cuvantul si pe Dumnezeu L-a ispitit pentru acoperamantul asezat la aratare ca umanitate pe lumina ascunsa), ai prin ce sa-l invingi: nu te teme de lupta! Opune-i apa, opune-i Duhul, in care se vor stinge toate sagetile aprinse ale celui rau".

Obligatia aceasta cuprinzatoare asumata de om la Botez este exprimata prin declaratia lepadarii de satana si de toate lucrurile lui, ca si prin declaratia de impreunare cu Hristos, apoi prin marturisirea mai specificata a credintei in Hristos, prin rostirea Crezului. Prin aceasta, cel ce se boteaza isi ia obligatia sa nu mai slujeasca scopurile satanei in lume, prin savarsirea faptelor rele, ci sa sustina credinta in Hristos si sa traiasca conform ei, dupa pilda Lui.

El accepta prin aceasta sa nu mai fie "robul" satanei si al nici unei puteri a rkalui, ci "robul" total daruit lui Hristos cel iubitor; prin aceasta, libertatea lui nu mai e inlantuita de pasiuni, ci libera spre o adevarata crestere si continua noutate a omului. De aceea, in declaratia rostita de preot la Botez, acesta spune: "Boteaza-se robul lui Dumnezeu (N)" etc. Atat calitatea de "rob" al lui Dumnezeu, cat si numele propriu sunt mentionate in toate Tainele.

In fata lui Dumnezeu, omul e persoana si ca atare e liber. Dumnezeu il cunoaste ca persoana; dar il cunoaste pentru ca a devenit partener al Lui intr-o relatie de neclintita fidelitate in iubire, pentru ca s-a angajat sa traiasca o viata de raspundere iubitoare in fata Lui. "Ramaneti neclintiti in libertate" (Gal. 5, 1). "Voi ati fost chemati la libertate" (Gal. 5, 13). Sau: "Iisus Hristos m-a eliberat de legea pacatului si a mortii" (Rom. 8, 2), spune Sfantul Apostol Pavel, care se numeste in acelasi timp pe sine totdeauna "rob" al lui Hristos, si pe crestini - "ai lui Hristos" (Rom. 8, 1).

Cei botezati sunt "robi vietii intru dreptate" (Rom. 6, 18-19), care e bunatate, e iubire si care nu se poate exercita fara un mare efort spre libertatea de pasiuni, adevaratele lanturi ale omului. Robia aceasta e robia libera, robia unei vointe intense de a ramane liber, de a lucra dupa legea libertatii si a iubirii netradate (Iac. 1, 25).